

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

Cap. XII. De Corsica, & Sardinia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

De Corsica, & Sardinia.

§. I. Historica descriptio Corsicæ.

NVM. I. Nomina Corsicæ.

CYRNVS à Græcis, à Romanis & indigenis CORSICA, dicta est Diodoro libro 5. *Cursea*, Procopio *Cerneatis*, Lycophroni *Corsis*, Dionysio Afro *Sidis*. Et Cynus vocata est à Cynno filio Herculis, Seruio, & Isidoro; Corsica autem à muliere Ligure nomine Corsa, quæ nauigio taurum infecura hanc Insulam derexit in quam traiciebat ad pastum, sic Isidorus, & Eustathius; quod tamen videtur ἀδύνατον de tauro traiciente, siquidem proximum Populonium 60. Mil. Passuum distat, ait Plinius. Eustathius aliam affert nominis etymologiam ἀγὰ τὰς ἐν αὐτῇ κόρρας, quas explicat κορυφὰς *vertices montium*. Callimachi Scholiastes ait suo tempore dici, *Tyros*, quod ægrè admittit Ortelius.

NVM. 2. Quantitas Corsicæ.

IN eâ consideranda longitudo, latitudo, circuitus; distantia Freti inter hanc Insulam, & Sardiniam.

LONGITUDO CORSICÆ	Chorographo apud Strabonē 160. M. P.	Plinio 60. M. P.	Martiano Capellæ 150. M. P.	Orosio 160. M. M.	Ptolemæo 130. Mil. P.		
CORSICÆ LATITUDO	Chorographo 70. M. P.	Plinio 50. M. P.	Capellæ 50. M. P.	Orosio 25. M. P.	Ptolemæo 70. Mil. P.		
CORSICÆ CIRCVM- TUS	Chorographo 400. M. P.	Plinio 322. M. P.	Capellæ 1325. M. P.	Orosio <i>tacetur.</i>	Ptol. sex M. stadiorū, seu 450. Mil. P.		
LATI- TUDO FRETI quod Ta- phros	SCYLAX Traic- tus 3. partis vnius dici	PLINIO minus IX. milli- bus pas- suum	ZONARÆ tā exiguo traicctu vt vnâ ex orâ alia videatur.	PAV- SANIÆ 8. stad. seu Mil. Pas.	STRA- BONI 7. Mil. Pass. 500. Pass.	CA- PEL- LÆ IX. Mil. Pass.	ISI- DORO XX. Millia Pass.

N V M. 3. *Qualitas Corsicæ.*

STERILIS: Ita Seneca Consol. ad Heluiam, vbi vocat eam insulam, *saxum nudum, abruptum, ieiunum, immansuetum, horridum, intemperans*: item *aridum saxum, & spinosum, vix ad tutelam incolentium fertile*: & ne exul hyperbolicus locutus esse videatur, apud Strabonem dicitur *ἄχαρῶς ἀσπερα*, & plerisque suis partibus *ἄσβατος ἰννία*.

MELLE abundat Regio, & CERA ait Diodorus; faui in arboribus reperientis sunt: quanta autem hîc mellis copia arguit quod ait Liuius lib. 40. M. Pinarium Prætorem ex Insulâ 100. millia pondo extulisse.

TAXVS quoque arbor *l'If*, in eâ copiosè prouenit quo mella sunt amariora, vt notat Seruius ad illud Eclogæ 8.

Sic tua Cyrneas fugiant examina Taxos.

Ouidius tamen 1. Amorum Elegia 12 putat hunc amarorem ex cicutâ existere.

N V M. 4. *Mores Corsorum.*

QVI montana incolunt latrociniis vitam sustentant, ipsi bestiis immaniores, *Strabo, Seneca Consol. ad Heluiam*, nihil esse iis hominibus immansuetius. Capti plerique à Romanis se interficiebant, *idem Strabo*. Serui Corsici si eidem *Straboni* fides, stupidi sunt, & impatientiâ, ac stupiditate dominos obrundunt; si *Diodoro lib. 4.* ad vsum vitæ videntur reliquis seruis præferendi. Iustè inter se viuunt supra alios Barbaros; oues sine pastore certis distinctæ notis nunquam domino suo pereunt; omnes rectè agendi formam iustè obseruant. Mulieris enixæ nulla cura geritur, sed eius loco, vt æger, maritus decumbit in lecto per certos dies. Longæui sunt omnes Corsi, sic *Athenæus*, & *Eustathius*.

N V M. 5. *Politia Corsicæ.*

PRIMI in eam transmisisse videntur Græci Duce Cyrno Herculis filio: postmodum Ligures duce illâ Corsâ de quâ superius. Hîc etiam vestigia Hispanorum agnoscit Seneca, in tegmentis capitis, & calceis Cantabrorum, immo & in quibusdam verbis. Sed

hæc admodum incerta; hoc certissimum, Phocenses circa Olymp. 56. imperante Cyro eò Coloniam deduxisse, testibus Herodoto, & Diodoro; sed paulò post à Tyrrenis eiectos esse. Postmodum hanc cum Sardinia occupauere Carthaginenses, & vtraque potiti sunt vsque ad primum bellum Punicum, quo confecto Romanis cessit Corsica, montanis tamen nunquam subditis, in quos Romani excurrebant, munitiones expugnabant, & aliquot mancipia stupida abducebant, sic *Strabo*. Sub Imperatoribus fuit exilij locus multorum illustrium virorum, vt ait *Seneca* iam citatus. *Plinius* (& ex eo *Capella*) ait suo tempore in eà fuisse xxxiii. ciuitates præter Aleriam, & Marianam, quâ de re vehementer dubitat *Cluuerius*, & meritò.

N V M. 6. De lingua Corsorum.

Ex variis linguis, atque Dialectis erat temperata, vt innuit *Seneca* *Consol. ad Heluiam matrem*: hæc enim Cantabricas agnoscit voces, quibus tamen Græcæ, atque Ligusticæ præualebant.

§. 2. Descriptio Geographica Corsicæ.

N V M. 1. Latus Orientale.

VRBES

CENTVRINORVM oppidum, aliter Centurinum: hodie *Centuri*, cui adiacet ab occasu Insula *Centuria*.

Clunium: *S. Catharina*.

MANTINORVM oppidum: hodie *Bastia*.

Ara Tutelæ, scilicet consecrata Deo Tutelari Insulæ: hodie *Torre Pelerina*.

Præsidium Romanorum: circa locum *Torre Vignale*.

FAVONII portus: hodie *Porto Fauono*; corruptè apud *Ptolemæum* *Filonij* portus.

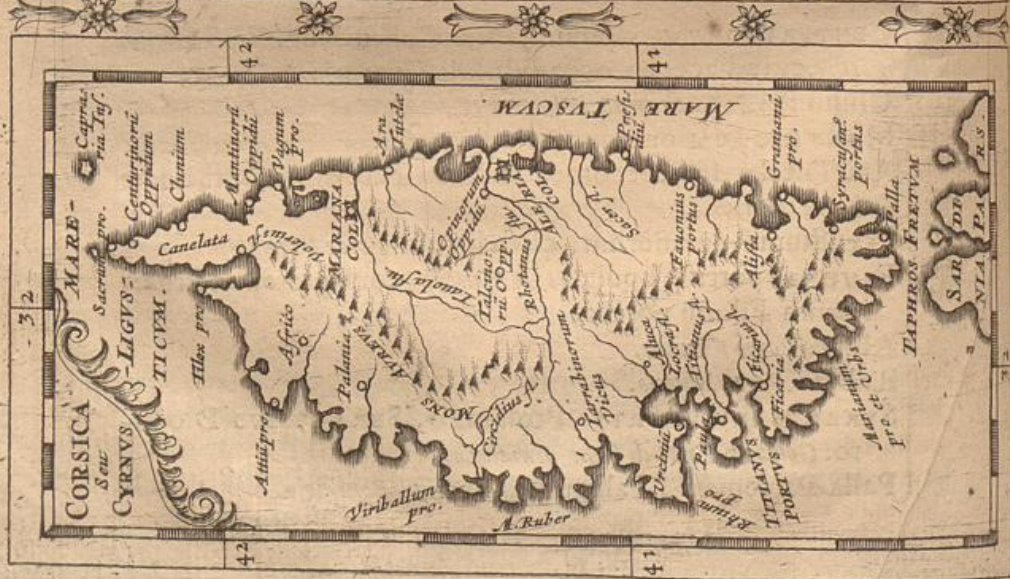
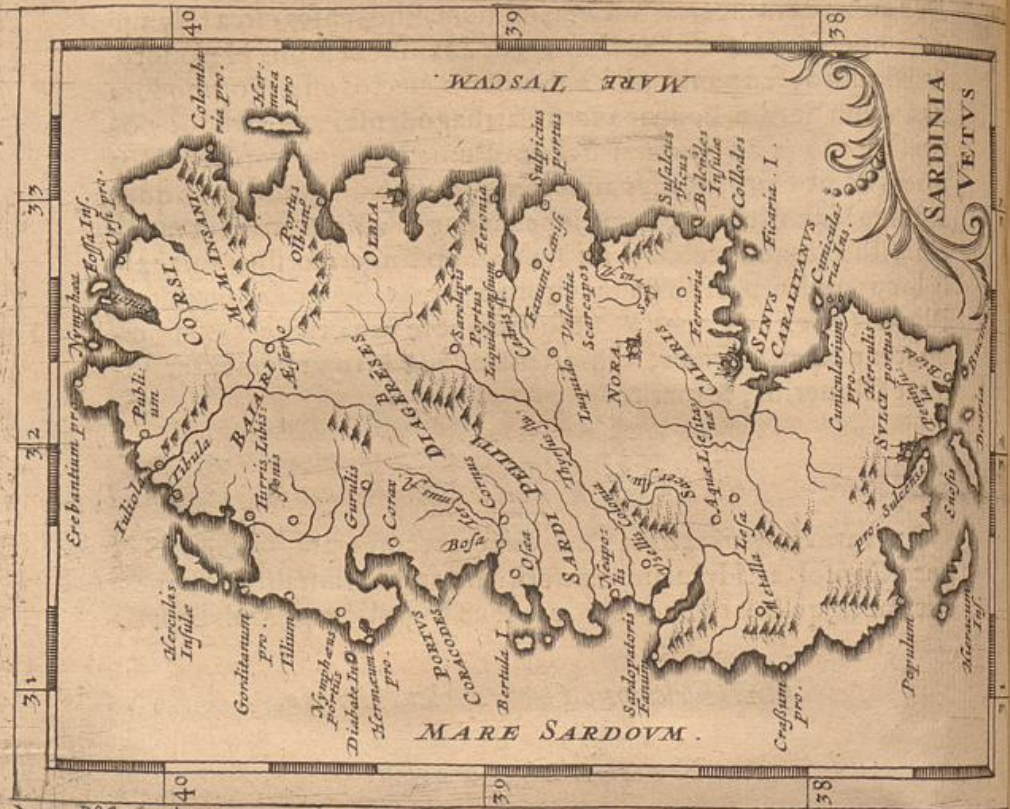
Alifta: *Porto Vecchio*.

Rubra: *Porto Nuouo*.

SYRACVSANVS PORTVS *Ptolemæo*, SYRACVSIVS *Diodoro*: *Golfo & Porte di Sant-Amanza*.

Palla *Ptolemæo*, Pallæ *Antonino*: *S. Bonifacio*.

R R r r ij

PRO- } SACRVM: *Capo Corfo.*
 MON- } VAGVM: *Capo di Brigalino, stagnum claudens.*
 TORIA. } GRANIANVM: *Capo d'Erbicara.*
 FLV- } TAVOLA; *Golo Fiume, maximus Insulæ.*
 VII. } RHOTANVS: *Tauignano Fiume.*
 SACER: *Orbo Fiume, ad cuius fontes vicus Sacra anti-*
 qui nominis seruat vestigium.
 STAGNVM } DIANÆ, hodie nomen retinet, *Stagno di Diana.*
 INSV. } CAPRARIA: hodie *Capraia*, versus *Populonium* in ma-
 LA. } re excurrens.

N V. M. 2. *Latus Occidentale Corsica.*

VRBES } CANELATA: hodie *S. Fiorenzo.*
 CASALVS sinus: *Piaggia di Cosari.*
 VRCINIVM: hodie ex situ *Adiazzo*; in littore conditum,
 olim ἀμυδάης αιγιαλος *littus Arenosum.*
 PAVLA Ptolemæo corruptè Πάυλα πόλις: hodie *Porto Polo.*
 Titianus portus: *Golfo di Tallano.*
 Ficaria: hodie *Ficari.*
 MARIANVM oppidum: *Casa Barbarica.*
 FLV- } VOLERIVS, & Vilerius: *S. Fiorenzo.*
 VII. } CIRCIDIUS: *la Ripe Fiume.*
 LOCRA, Græcis Λόκρας ποταμός, vnde populi *Locrini*,
 corruptè apud Ptolemæum *Licini*: hodie *Capitello.*
 Titianus: *Fiuminale d'Ornano.*
 Ficarius: *Ficari*, ad oppidum cognomine.
 PRO- } TILOX, ocis: *Capo Martello*; ex quo littus ad fluuium *Vo-*
 lerium dicitur, *Cæsiæ* littus.
 MON- } ATTIVM: *Punta di Lacciuolo*, diminuta vox ab *Accio.*
 VIRIBALLVM: *Capo di Calui*, quod finem *Caluensem*
 coërcet, aliter *Capo di Gargano*, ab *Insula* obiectâ.
 TO- } RUBER Mons Pro. Ἐρυθρὸν ὄρος *Monte Rosso*, & in alio ver-
 tice in mare procurrente *Capo Rossi.*
 RIA. } RHIVM: *Capo di Feno.*
 Marianum: hodie *Capo di Casa Barbarica.*

NVM. 3. *Loca Mediterranea Corsica.*

VRBES MEDITERRANEÆ.

MARIANA COLONIA, antea NICEA, insignis ciuitas Diodoro, à Tyrrenis fundata cùm mari Tyrreno potirentur: eò Coloniam deduxit Marius septies Consul: & hodie eius rudera visuntur paulò supra Tauolæ ostia *Golo Fiume*, ad Boream in Medicerraneis.

ALERIA, Colonia Græcorum, à Phocensibus deducta regnante Cyro, de quâ Herodorus lib. I. dicitur apud Zonatham Valeria, corruptè apud Florum Calaris, vt & apud Iornandem; Alalia Herodoto est, quod primum videtur eius fuisse nomen, secundum Aleria: occupata est à Romanis bello primo Punico, eoque Coloniam deduxit L. Cornelius Sylla Dictator, eius rudera visuntur non procul à mari infra ostia Fl. *Tauignano*, in Medicerraneis ad Austrum.

Ostrico: *Ostricone*; corruptè Ptolemæo *Ρωπικίσι*.

Palania, aliter etiam *Palanta*: hodie *Balagna*.

Opinorum oppidum: *Opini*; prope ruinas Aleria.

Talcinorum oppidum, & Talcinum: *Talcini*.

Tarrabinorum vicus: hodie *Vico*.

Aluca: *Alota*, prope sinum Adiacensem:

MONS { AVREVS qui procedit à Fonte Tauolæ, vulgò *Golo*, ad sinum *D. Florentij*, hoc est à mediâ Insulâ, ad partem eius fermè Borealiorem: Leander ait vocari *Monte Gradachio*.

§. 3. *Descriptio Historica Sardinia.*

SARDINIA, vulgò Europæ, atque Italiae contribuitur; tamen Iustinianus in Codice, eam inter Africanas enumerat; quâ de re moneri debuerè, qui iuris codices tractant.

NVM. I. *Nomen Sardinia.*

GRÆCIS dicitur *Σαρδῶν*, *Ἰσ*, & *Σαρδάν*, *ορος*, cuius incolas Romani vocant Sardonios, & Sardos; & hoc nomen deducit Martianus Capella à Sardo Herculis filio.

Dicta quoque fuit ICHNUSA, & SANDALIOTIS, quæ voces *vestigij formam* sonant, Plinio (certè Sandaliois *Solea* est,) & Ichnu-

sa dicitur apud Chryssippum quòd similis sit humano vestigio *ἵχνης* unde Claudianus de bello Gildonico: *Humanae speciem plantæ sinuosa figurat*, & Silius 12. — Terras — *Enormes cohibet nudæ sub imagine plantæ*: vide & Pausaniam in Phocicis.

N V M. 2. *Quantitas Sardinie.*

OMNIUM Insularum maxima vocatur apud Herodotum in Clio, & in Terpsicore: idem & ait Scyllax, *maxima Insularum Sardinia*: Diodorus lib. 5. ait fermè exæquare magnitudine Siciliam: Pausaniæ in Phocicis *magnitudine, & felicitate cum aliis Insulis comparanda* dicitur.

		<i>Secundum 4. latera.</i>		PLINIO	CAPELLÆ
PRIMA	LATVS ORIENTALE			188. M. P.	188. M. P.
	LATVS OCCIDENTALE			170. M. P.	175. M. P.
MENSURA	LATVS MERIDIONALE			74. M. P.	77. M. P.
	LATVS BOREALE			CXXII. M. P.	125. M. P.
SARDINIÆ	INSVLÆ CIRCVITVS			560 seu 562. excōp. 554.	565. ex computo.
ALTE- RA	LONGITV- DO.	STRABONI XXII. Mil. Pass.	PAVSANIÆ stadiorū MCXX. hoc est 140. Mil. Pass.	OROSIO 230. M. P.	ISIDORO 140. Mil. P.
	MENSURA SARDINIÆ.	LATITV- DO.	Stadiorum 470. hoc est 58. Mil. Pass. cum Pass. 750.	280. M. P. pessime, ef- ferenim latior quàm longior.	40. Millia Pass.
	CIRCVITVS.	Stad. 4000. hoc est 10. Mil. Pass.	De Circuitu 3. illi auctores ta- cent, vera est 560. Mil. Passum.		

NUM. 3. *Qualitas Sardinia.*

FERTILITAS Sardinia maxima, sic Pausanias in Phocicis, Polyb. lib. 1. Valerius Max. lib. 7. cap. 6. ubi eam vocat *benignam vrbis nutricem cum Sicilia*: Claudianus de bello Gild. *Diues ager frugum*: Strabo lib. 5. *χάριον ἔχει ἐδάμεια τοῖς πᾶσι, σίτω δὲ ἄφρατος*.

GRAVITAS aëris. Mela lib. 2. cap. 7. ait *soli quàm celi melioris, atque ut fecunda sic penè pestilens*: quare Strabo vocat eam *ιοσιγῆν morbosam*, sed maximè æstate, sic intelliges cur Tullius in Epist. vocet Sardum quemdam pestilentiozem patriâ suâ: ob hanc causam huc quoque missi Iudæi ut perirent, ait Suetonius: nihilominus eam Polybius excellere facit *πολυανθρωπία, ἔ τοῖς γερήμασι*.

SERPENTIBVS & VENENO CARET: ita Pausanias in Phocicis, venenorum omnium, & stirpium lethalium expertus, si vnam exceperis quæ risum Sardonicum ciet; (de hac agemus in Admirandis) ait tamen postea serpentes hîc hominibus non esse infensos: Hinc Silius lib. 12.

Serpentum tellus caret, & viduata veneno.

Solinus nihilominus hîc Solifugam agnoscit, & hanc ait esse Sardis, quod aliis gentibus serpentes; animal esse exiguum Aranei formâ, sic dictam quòd solem fugiat, & in metallicis argenti plurimam esse.

ARGENTI FERAX; sic Solinus cap. 11. & Sidonius in Panegyrico Maioriani, Argenti diues Pomponio Melæ.

SICCIOR Solino est, æstate maximè, quare indigenæ referunt hibernas pluuias. De medicatis aquis huius Insulæ dicemus in Admirandis.

Denique lupis carere notat Pausanias in Phocicis: Mare ad Sardiniam est ad mille vlnarum Straboni: In hoc mari purpuræ insignes, & clarissimæ nascuntur, *Suide.*

NUM. 4. *Politia Sardinia.*

DE variis incolis Sardinia hæc certiora ex Pausaniâ in Phocicis, Diodoro lib. 5. Strabone lib. 5. & aliis colligo.

Primum in Sardiniam appulerunt Afri Duce Sardo, à quo est

no-

men inditum Insulæ: secuti sunt Græci Bœotij Duce Aristæo non vt mercatores, quod ante Sardum fecerant, & hanc Ichnusam appellarant, sed vt victores & coloni. Hispani postmodum venerunt Duce Norace, qui Noram illic condidit. Exinde Thespienses cum Iolao, & Ilienses post Troiam incensam. Græci verò cum in omnes Insulas effunderent Colonias, hinc quoque suas affixere; venere quoque & Locrenses teste Solino, & Carthaginienses, sed paulò ante Cyri tempora, vt ex Orofij & Iustini dictis colligitur: certè Olymp. 97. an. 1. adhuc Græcis parebat; sed post annos tredecim eorum iugum excussere Sardi, quod tamen paulò post recepere vt ex Diod. lib. 14. & 15. intelligitur. Ante primum bellum Punicum non est tentata à Romanis, eoque confecto iis cessit, rebellauit autem 2. bello Punico, sed statim domita est: quamquam Montana incolentes numquam planè aut à Pœnis, aut à Romanis subiugari potuerint.

§. 4. Geographica descriptio Sardinia.

N V M. I. Latus Boreale Sardinia.

VR- { Iuliola: hodie *Castro di Doria*.
 BES { Plubium: ex Ptolemaico situ *S. Reparata*.
 PROMON- { ERBANTIUM: *Capo della Testa*, aliter *di S. Reparata*.
 TORIA { VRSI PRO. *Capo dell' Orso*.
 MINO- { Nymphæa: hodie *Paraguana*.
 RES { Phintonis, seu Fintonis: *Isola di Figo*.
 INSV- { Fossa, Græcis Taphros: *Isola Rossa*: eodem nomine dicebatur Fretum inter Corsicam & Sardiniam.
 LÆ

N V M. 2. Latus Occidentale Sardinia.

V R- { TIBVLA, Tibulæ Antonino: *Castro Aragonese*.
 TVRRIS LIBISSONIS, quam vnam Coloniam Sardinia vocat Plinius; apud Antoninum ad Turrem: hodie *Torre*.
 Tiliium, seu Tillium: *Argentera*.
 Nymphæus Portus: hodie *Porticiuolo oppidi Môte Giraro*.
Parall. Geogr. Tom. II. S S S

- CORAX: hodie *Algeri*; cuius Portus Carcacodes dictus, hodie amplissimus Sinus, *Golfo d' Algeri*.
 Oſæ, Antonino Othoca: hodie *Osko*.
 BES BOSÆ, cuius incolæ Bofenses Plinio ad Fl. Termum: hodie nomen retinet, *Bofa*.
 Neapolis: *Neapoli*.
 SARDOPATORIS Fanum, Ptolemæo Pro. vbi colebatur Genius Sardinia: hodie *Capo di Frasca*.
 PRO- } GORDITANVM, contra Herculis Insulam: hodie *Capo di*
 MON- } *Monte Falcone*.
 TO- } HERMÆVM, seu Mercurij: *Capo della Caccia*.
 RIA } CRASSVM Ptolem. Ταχῆα ἀργῆρα: *Capo Argentera*.
 FLV- } TERMVS: hodie Aragonensis, *Fiume Aragonese*.
 VII. } THYRSVS, per mediam Insulam fluens: *Thyrso*.
 Sacer: hodie *Sacro* in nouis Tabulis.
 INSV- } Herculis, Plinio duæ; vna Maior: hodie *Asinara*; alia Mi-
 LÆ } nor: *Isola Piana*.
 MI- } Diabate Ptolemæi: hodie *Faluga*.
 NO- } BERTVLA: hodie *Coffia di Donna*; suspicatur Cluuerius
 RES } scribendum esse *Betula*, & duas fuisse vt nunc sunt, quarum minor dicitur *Malauente*.

NVM. 3. *Latus Australe Sardinia.*

- VR- } Populum; quid sit hodie *nesciunt etiam indigene*.
 BES } SVLCI, incolæ Sulcitani, & Sulcenses, à Carthaginensibus vrbs condita, antiquissima Sardinia cum Calari
 MELÆ: hodie locus eius ostenditur ad *Palma di Sole*.
 PENINSVLA, vbi hodie fixum oppidum *Parignano*.
 BIOTA, aliter & Bithia oppidum cum Portu, Biora Antonino: hodie *Porto Bota*.
 PROMON- } Sulcense, seu Sulchense Plinio: hodie *la Punta*
 TORIVM } *dell' Vlgia*.
 MI- } HIERACVM, seu Accipitrum: *Isola di Santo Petro*.
 NO- } Plumbaria, Græcis *μολυβδῶν*: *Isola Piana*.
 RES } ENOSIS: *l'Isola di Sant-Amioco*.

INSV- BOARIA, & Boaris: *Il Toro*, Infula Tauri.
LÆ. Bucina: *la Vacca*, Infula Vaccæ.

NUM. 4. *Latus Orientale Sardinie.*

VR- Herculis Portus: hodie *Chia*.
BES- CARALIS incolis *Cagliari*, vt & nobis Gallis, Italis *Cagliari*; olim Carales in plurali Liuius & Hirtius, Floro Carala caput totius Insulæ; portus olim celeberrimus: describitur à Claudiano de bello Gildouico, *Tenditur in longum Calaris*; & extendebatur ad Promontorium vbi nunc Fanum S. Eliæ, vt aiunt indigenæ.
MA- SCARCAPOS Antonini: hodie *Scarabos*, ostium fluuioli & portus.
RITI- SVLPICIUS Portus, & Sulpicius, cuius incolæ Sulpicenses, & Sulpici-Portuenses: hodie *nulla huius Portus, aut oppidi vestigia supersunt*.
MÆ. LIQUIDONENSIS Portus, aliter Luquidonensium: hodie *Lagoliafro*, aliter *Lago d'Ogliafro*.
FERONIA: *S. Maria Nauarese*.
OLBIA, postea Vlbis (vnde incolæ Olbientes & Vlbientes) ad quam appulit Scipio bellum gesturus in Pœnos: Rudera antiquum nomen retinent: *Olbia Roinnata*.
OLBIANVS Portus: hodie *Golfo di Siniscola*, aliter *de Posala*, & *de Defen*.
PROMONTORIA- } Cunicularium, apud Ptolemæum corruptè Cuniculum: *Capo Pullo*.
FLV- } SÆPRVS: hodie *Scarabos* oppido cognominis.
VII. } CEDRIS: *Cedro*, in lacum Liastrum cadens.
INSV- CVNICVLARIA: *Isola del Pullo*.
LÆ- FIGARIA: Antonino corruptè Ruraria, Cluuerio bene ex verbis Plinij *Coltelazo*.
MI- COLLODES: hodie *Serpentera*.
HERAS LVTRA, hoc est Balnea Iunonis: vbi statuenda sit non video, *creditur disparuisse*.

SSff ij

NO- Belerides Insulæ: hodie tres dictæ *le Sanguinare*.
RES. HERMÆA Insula, seu Mercurij: hodie *Ifola di Tauolara*,
aliter *di Tolara*.

NVM. 5. *Loca Mediterranea Sardinie.*

VR- Æforo: hodie *Ocari*.
SAROLAPIS Ptolemæo, Antonino Sorabilis: hodie *Sarlapè*.
VALENTIA, aliter quibusdam Valeria, pessimè quibus-
dam Aleria, & olim *Leriam* dici volunt, ineptissimè; in-
colæ Plinio Valentini: hodie *Valentino* in nouis Tabu-
lis.
BES Luquido: *Loconi*.
CON- Fanum Carisi Antonino, forte Canusi, vnde populi Ca-
nufitani Ptolemæo: hodie *Fauì*.
TI- NORA antiqua ciuitas, condita à Norace Hispano de
quo in Historicis, qui eò appulit, vt ait Pausanias in
Phocicis: hodie *Nori*.
NEN- Fertaria cuius etiam rudera periere, non longè à *Capo*
Ferrato, aliter *Capo di Corbonara*.
Sufalius vicus: *San-Pedro*, Fanum S. Petri.
TIS Æsa: hodie Fanum S. Gauini: *S. Gauino*.
Lesitanæ aquæ: hodie Thermæ, seu aquæ calidæ inter
S. Gauinum, & *Montem Regalem*.
METALLA: hodie ciuitas Ecclesiarum, vulgò *Ciuita di*
Glisa.
SAR- VSELLIS Colonia: incolæ Vsellitani, quos Ptolemæus
corruptè Celsitanos vocat; eidem Ptolemæo dicitur
Kolaria, quomodo ergo Plinius vnã dixit esse Colo-
niam Turrem Libiffonis: hodie Vsellis est *Oristagni*.
DI- Cornus, caput Pellitorum Sardorum: *Corneto*.
NIÆ- GYRVLIS Pausaniæ Ogrillis, meliùs Goryllis per me-
tathesim: hodie rudera ostenduntur circa *Algerium*
versus *Olbiã*: meminit & Guralis nouæ Ptolemæus;
quid sit ignorauit etiam Cluuerius.

MON- INSANI quorum meminere plerique veterum, de qui-
bus Florus lib. 2. cap. 5. hi per mediam Insulam de-

T E S. } currunt, ut innuit, & iis immanitatem tribuit; Μαγόμε-
 va Ptolemæus vocat: & hodie credit Ortelius nomi-
 nari *Canelle*.

N V M. 6. *Populi Sardinie celeberrimi.*

CORSI primi à Ptolemæo collocantur in parte Boreali Insulæ, quorum etiam meminit Mela: Pausanias in Phocicis ait eos à Pœnis expulsos non fuisse, quia degebant in montibus: *vixere in Boreali parte Insule.*

BALARI, vna ex gentibus montanis, raptò viuentes, & agrorum suorum, licèt feracium, culturam negligentes, maximè Pisanis infensi quorum littora deprædabantur, sic Strabo. Pausanias in Phocicis ait eos esse Afros & Hispanos qui rebellauere aduersus Carthaginenses, montium obtinuerunt iuga, & seorsim considere: unde Corfi eos linguâ suâ *Badaros*, hoc est exules dixerunt: *habituere infra Corsos in Meridiem.*

DIAGEBRENSIS montani populi Straboni, antea vocati Iolaenses, sic dicti à Iolao, qui eò quosdam liberos Herculis adduxit, aliter eos Iolæos vocant: *incoluere infra Balaros magis in Austrum.*

SARDI PELLITI; malè apud Liuium, & corruptè *Pellidi*, ita dicti quòd vestirentur pellibus: eorum situs ex vrbe quæ eis assignatur Corno, hodie *Cornetto* colligi potest, *scilicet versus Occidentem Insule non procul à littore, ad Fl. Aragonese.*

C A P V T XIII.

De variis diuisionibus antiquæ Italie.

D I V I S I O quâ vsi sumus toto hoc libro ex consensu optimorum scriptorum elicita fuit; nunc doctrinæ gratiâ, omnes diuisiones proponendæ sunt quibus veteres vsi esse perhibentur. Ex porrò sex omnino numerantur: 1. Augusti: 2. Strabonis: 3. Antonini: 4. Ptolemæi: 5. Notitiæ Imperij, seu Constantini: 6. denique Pauli Diaconi lib. 2. cap. 15. & seq. rerum Longobardicarum. Primam & quintam accuratiùs expediemus §. 1. 2. & 3. reliquas hîc tibi per synopsis offerimus.

S S ff ij